

Gnàthachas Litreachaidh na Gàidhlig

Airson liosta nuadh-aimsireil de phrìsean theirigibh gu earrann Reicean Foillseachaidh agus Sios-luchdaichean air làrach-lìn SQA.

Bidh an sgriobhainn seo air fhoillseachadh ann an caochladh chruthan, a' gabhail a-steach clò-sgrìobhadh mòr, breul agus cànanan coimhearsnachd. Airson tuilleadh fiosrachaidh cuiribh fòn gu lonad-bruidhne SQA aig 0845 279 1000.

Tha SQA a' gealltainn cànan sìmplidh a chleachdad. Feuchaidh sinn ri ar foillseachaidhean a dhèanamh cho furasta an tuigsinn 's as urrainn dhuinn, agus feuchaidh sinn ri goileam gun fheum a sheachnad. Ma tha sibh a' meas gu bheil cainnt sam bith san sgriobhainn seo a tha doirbh a tuigsinn, no air am faodar piseach a thoirt, sgriobhaibh gu An Neach-deasachaidh.

Dealbh còmhdaich le Natalie Faickney, Our Lady and St Patrick's High School, Dùn Breatann

Dealbhte le Cànan. www.canan.co.uk

Gnàthachas Litreachaidh na Gàidhlig

An deasachadh seo: An Dàmhair 2009

Còd-foillseachaidh: BB4616

Foillsichte le Ùghdarris Theisteanas na h-Alba

Togalach Optima, 58 Sràid MhicDhonnchaidh, Glaschu G2 8DQ

Rathad Muilnean an larainn, Dail Chè, Meadhan Lodainn EH22 1LE

www.sqa.org.uk

Faodar am fiosrachadh san foillseachadh seo a chleachdadh mar thaic do theisteanasan SQA. Ma chleachdar e, is còir SQA ainmeachadh gu soilleir mar bhun. Ma chleachdar e air adhbhar sam bith eile, feumar cead sgriobhte fhaighinn bho Sgioba-foillseachadh SQA. Chan fhaodar a chleachdadh air adhbharan malairt.

© Ùghdarris Theisteanas na h-Alba 2009

Clàr-innse

Ro-ràdh	1
1 Riaghait an litreachaidh	2
2 Gnè chonnragan	3
3 Buidhnean chonnragan	4
4 Riochdachadh fhuaimreagan	5
5 Cuideam fhacal	7
6 Asgairean agus beàrnan	9
7 Freagarrachd fhuaimean agus facail-iasaid	10
8 Gníomhairean	11
9 Ràdhan roimhearrach	12
10 Tàthanadh	14
11 Cùisean litreachaidh eile	16
a) Àireamhan	16
b) Miosan na bliadhna	17
c) Cinn-latha	17
d) Làithean	17
e) Sloinnidhean	18
f) Ainmean àitean	18
g) Tiotalan pearsanta	18
h) Geàrr-ainmean	19
i) Giorrachaidhean	20
12 Liosta fhacal – Tha an liosta fhacal air a foillseachadh an dèidh na h-earrainne Beurla.	

Ro-ràdh

Ann an 1976, stèidhich an *Scottish Certificate of Examination Board* (SCEEB), mar thoradh air iarrtas bhon Phannal Ghàidhlig, fo-chomataidh den Phannal airson gnothaichean co-cheangailte ri litreachadh na Gàidhlig a rannsachadh. Bha luchd-sgrùdaidh SCEEB mothachail air mi-chòrdaidhean ann an Gàidhlig sgriobhte agus bhathar a' faireachdann gum bu chòir stiùireadh a dheasachadh airson a bhith cinnteach gun gabhadh tidsearan agus sgoilearan ri gnàthachas litreachaidh iomchaidh. Cuideachd, bha e cudromach gun cleachdadh luchd-sgrùdaidh, luchd-deasachaidh agus luchd-comharrachaidh am pàipear ann a bhith a' dèiligeadh ri pàipearan agus ri sgriobtan dheuchainnean.

Chaidh molaidhean na fo-chomataidh fhoillseachadh ann an 1981 sa phàipear *Gaelic Orthographic Conventions* (GOC). Tha am pàipear seo air a bhith na bhunait luachmhor ann an iomadh raon de leasachadh na Gàidhlig bhon uair sin, agus cleachdadh na Gàidhlig a' leudachadh gu caochladh raointean de bheatha phoblach na h-Alba.

A-nise tha an *Scottish Qualifications Authority* (SQA), a ghabh àite SCEEB, air co-dhùnadh gum bu chòir leasachadh agus nuadh-dheasachadh a dhèanamh air a' phàipear, air sgàth mar a tha foghlam tro mheadhan na Gàidhlig a' leudachadh agus air sgàth meudachaidh air cànan ann an rianachd phoblach le stiùireadh bho SQA, ach a' cumail ri na prionnsapail agus ri na molaidhean a bha ann bho thùs. 'S e an t-amas gum bi am pàipear nuadh-dheasachite nas phasa a chleachdad, agus tha an liosta fhacal air a leudachadh a' feuchainn ris a' ghnàthachas a shoilleireachadh gu ire nas motha. Mar as trice, is e aon ghnàthachas a thathar a' moladh, ged a thathar mothachail, ann an cuid de dh'eisimpleirean, gu bheil barrachd air aon ga chleachdad. Chan e an rùn gum bi an liosta ath-leasachite de dh'fhacail ann an cumadh faclair, no coltach ri faclair. Is e innleachd a tha innse a dh'fhaodas daoine a chleachdad nuair a tha teagamh ann mu chiamar as còir falal no ràdh a bhith air a litreachadh. Chaidh cho beag 's a ghabhadh de notaicheanmìneachaidh a chleachdad. San deasachadh seo – air fhoillseachadh ann an cumadh dà-chànanach mar phàirt de Phlana Càinàin Gàidhlig SQA – tha grunn leasachaidhean air deasachadh ùr 2005.

Tha SQA a' toirt taing do Riaghaltas na h-Alba agus do Bhòrd na Gàidhlig airson taic-airgid an lùib a bhith ag ath-dheasachadh GOC.

Comhairleach a' Phròiseict	Dòmhnull Iain MacLomhair
Buidheann-Stiùiridh	Anna NicSuain, Colaisde a' Chaisteil, Leòdhas A G Boyd Robasdan, Sabhal Mòr Ostaig Iain MacDhòmhnaill, Comhairle nan Leabhrachain
Oifigearan SQA	Marilyn M Waters, Victoria Kewney, Tahir Mohammed
Comhairleach SQA	Evgeniya Matyunina

1 Riaghailt an litreachaidh

Tha riaghailt an litreachaidh – 'leathann ri leathann is caol ri caol' – a' ciallachadh nuair a bhios aon chonnrag, no barrachd air aon, eadar àr fhuaimreig, gum bi na fuaimreagan air gach taobh de na connragan den aon ghnè.

- a Ma tha an fhuaimreag ro na connragan leathann, **a, o no u**, is còir gum bi an fhuaimreag a thig nan dèidh leathann mar an ceudna.

► *bodach, ceòlmhor, cumadh*

- b Ma tha an fhuaimreag ro na connragan caol, i no **e**, is còir gum bi an fhuaimreag a thig nan dèidh caol mar an ceudna.

► *caileag, coinnich, oidhche*

Tachraidh saoradh bhon riaghailt seo le cuid de phàirttearan fulangach coileanta, me

► *glacte, leagte, togte*

an co-cheangal ri cuid de dh'fhacail fhillte, me

► *banrigh, choreigin, mocheirigh, rudeigin*

agus an co-cheangal ri cuid de dh'fhacail-iasaid, me

► *mosgioto, soircas, telefòn*

2 Gnè chonnragan

- a Is còir connragan no buidhnean chonnragan de ghnè mullach-beòil a bhith air an comharrachadh le fuaimreagan caola (**e, i**) a bhith làimh riutha:
- ▶ aig toiseach facail: *ceann, geall, greann, seall, steall*
  - ▶ aig deireadh facail: *cruinn, cuirm, Goill, rùisg, saill*
  - ▶ ann am meadhan facail: *clisgeadh, cruinne, sailleadh, tuilleadh*
- b Is còir connragan no buidhnean chonnragan de ghnè bhealarach a bhith air an comharrachadh le fuaimreagan leathann (**a, o, u**) a bhith làimh riutha:
- ▶ aig toiseach facail: *grànn, sprùilleach, stòr*
  - ▶ aig deireadh facail: *ceann, cosg, geal, sealg*
  - ▶ ann am meadhan facail: *ceannaich, balach, cosgais, lochdan*
- c Is còir *seo agus siud*, a tha a' foillseachadh gnè mullach-beòil, a chleachdad. A thaobh *neo agus no*, is e *no* an roghainn, ged a tha *neo* freagarrach san ràdh *air neo*.
- d Is còir *taigh* a chleachdad an àite *tigh* airson fuaim na connraig a ghleidheadh.

3 Buidhnean chonnragan

a Is còir na litrichean **sg** a chleachdadh anns gach suidheachadh an àite **sc**:

- *basgaid, cosg, pasgan, Sgalpaigh, sgian*

Is còir na litrichean **sp** a chleachdadh anns gach suidheachadh an àite **sb**:

- *cuspair, cuspann, speal, uspag*

Ach, air sgàth cho tric 's a nochdas iad agus air sgàth cho eòlach 's a thathar orra, cha chòir atharrachadh a dhèanamh air litreachadh nam facial *deasbad, easbaig, susbaint* agus *taisbeanadh*.

Is còir na litrichean **st** a chleachdadh anns gach suidheachadh an àite **sd**:

- *aosta, a-rithist, èist, furasta, gasta, pòsta, staidhre, tuarastal, tubaist*

Cha bhiodh seo a' beantainn ri ainm-àite fillte far a bheil 'dal' no 'dail'
mar eileamaid dheireannach, me

- *Gramaasdal, Lacasdal, Loch Baghasdail*

Dh'fhaodadh seo tachairt cuideachd ann an ainmean suidhichte pearsanta agus ann an
ainmean shoidhnichean, me

- *Alasdair, Colaisde, Fionnlasdan, Taigh-òsda, Ùisdean*

Cuideachd, *Criosd(a), Criosdaidh*, msaa.

b Is còir an ro-leasachan **comh-** a sgriobhadh mar **co-** nuair nach eil cuideam air, me

- *co-chomann, co-chòrdadh, co-labhairt, co-ogha*

Nuair a tha cuideam air, ach far nach eil srònachadh, is còir facail a sgriobhadh mar seo:

- *coileanta, coitheanal, coluadar*

Nuair a tha cuideam air, ach far a bheil srònachadh, is còir **comh/còmh** gun tàthan a
chleachdad:

- *comhaois, còmhdhail, còmhradh*

c Is còir do bhuidhnean chonnragan a bhith air an sìmpleachadh anns na facail:

- *cudrom* (gabhar ri *cuideam* mar an ceudna), *cudromach, meòraich* agus *meòrachan*

4 Riochdachadh fhuaimreagan

Seo na riochdan a thathar a' moladh:

- a **eu** an àite **ia** mar anns na facail *beul, feur, meud, sgeul*
- b **io** an àite **ia** mar anns na facail *dion, fion, fior, mios*
- c Is còir diofrachadh a dhèanamh, nuair a ghabhas, eadar facail aig a bheil an aon fhuaim ach aig a bheil brigh eadar-dhealaichte. Mar eisimpleir, is còir *ceud* a ghleidheadh airson 100, agus is còir *ciad* a sgrìobhadh airson 1mh. Is còir *mios* a chleachdadh airson roinn den bhliadhna agus *mias* airson soitheach. Cuideachd, is còir *feur* (a dh'fhàsas san talamh), *fiar* (claon) agus *fior* (ceart) a sgrìobhadh. Is còir *sion* (rud sam bith), *seun* (draoidheachd) agus *sian* (stoirm) a chleachdadh.
- d Is còir don fhuaim a bha cheana air a riochdachadh le na fuaimreagan **ao** a bhith air an sgrìobhadh mar **adh** ann am facail a leithid:
  - ▶ *adhbhar, adhbrann, adhradh*Gleidhear na fuaimreagan **ao** airson fuaim eadar-dhealaichte a riochdachadh, mar eisimpleir, ann an:
  - ▶ *daor, faobhar, gaoth, saor*
- e Is còir leudachadh a dhèanamh air a bhith a' cleachdad a (an àite **u**) airson fuaim a riochdachadh san dàrna lide gun chuideam, ann am facail mar *balach, bodach* agus *tioram, chun na mòrchuid de dh'fhacail, me*
  - ▶ *àlainn, altram, Bioball, comann, doras, fallas, foghlam, madainn, solas, turas*Ach, ann an *agus*, cha chòir **u** atharrachadh gu **a** air sgàth bitheantais agus cleachdaidh.
- f Is còir **ea** a chleachdad a chòireann an àite **io** ann am facail mar:
  - ▶ *boireann, doilgheas, Èireannach, fireannach, gailleann, timcheall*Ach is còir do na facail *aotrom* agus *cothrom* an eileamaid **trom** a ghleidheadh san litreachadh.
- g Is còir facail anns a bheil diophongan le **m** mar:
  - ▶ *cam, lampa, lom, trom*a litreachadh gun stràc ach is còir:
  - ▶ *àm* (tide)a litreachadh le stràc airson a dhiofarachadh bho fhacail eile leis an litreachadh *am*.

h

Is e **an stràc leathann** a-mhàin as còir a chleachdadh airson fad a chomharrachadh:

- *an-dè, bò, cù, làmh, lèine, mòr, tìr*

Is còir an stràc a chur air à/as (a-mach à/as) agus air às nuair a tha an fhuaimreag fosgailte (*às bith, às dèidh, às mo chadal*) airson a sònrrachadh bho às nuair nach eil an fhuaimreag fosgailte (*as fheàrr, as t-earrach, as t-samhradh* msaa).

Is còir an stràc a chleachdadh cuideachd airson fad a chomharrachadh air litrichean mòra:

- *Aird Àsaig, Ìle, Iomhar, An t-Òban, Ùig, Ùna*

i

Is còir an litreachadh gnàthach gun stràc a ghleidheadh air fuaim fada fhuaimreagan ro II agus ro **nn** ann am facail mar:

- *cinn teach, fillte, inntinn, till*
- *bonn, cunntas, sanntach*

Is còir am prionnsapal seo a chleachdadh a thaobh fhacal a bha cheana air an litreachadh leis an stràc, me

- *dilleachdan, dinnear agus trilleachan*

a Cuideam tùsail

Nuair a tha cuideam air a' chiad lide de dh'fhacail, agus de dh'fhior fhacail fhillte, is còir an litreachadh mar aon fhacal:

- *atharrais, banrigh, barrall, cuingealachadh, diochuimhnich, eatarrasan,imeachd, smaoineachadh, leabharlann*

Tha am pàtran ceudna a' beantainn ri facail anns a bheil ro-leasachain:

- *anabarrach, anacothrom, aocoltach, aodomhainn, eucoir*

b Cuideam neo-thùsail

Is còir tàthan a chleachdad sa chumantas ann am facail gun chuideam air a' chiad lide ron phàirt den fhacal air a bheil an cuideam:

- *ban-diùc, cas-chrom*

Tha an riaghait cheudna a' beantainn ri facail anns a bheil ro-leasachain:

- *ana-miann, ath-bheothachadh*

Ach, cha chòir tàthan a chleachdad ann am facail-iasaid no ann am facail leasaichte air a bheil cuideam neo-thùsail:

- *buntàta, telebhisean, tombaca*

Is còir riochdairean le mìrean-cuideim (**-ne, -sa, -se, -san**) a sgriobhadh sa chumantas mar aon fhacal:

- *againne, astasan, dhaibhsan, dhutsa, leathase, troimhesan*

Ach is còir **leis-san** agus **ris-san** a sgriobhadh le tàthan airson **ss** a sheachnad.

c Nuair a leanas mìrean-cuideim ainmear no buadhair, is còir am facial a sgriobhadh le tàthan:

- *a brògan-se, ar càirdean-ne, mo leabhar-sa, mo sheacaid ùr-sa*

Ach, is còir riochdairean buadhaireach le seo, **sin** agus **siud** a sgriobhadh mar fhacail air leth:

- *an rud seo/an rud sa, an rud sin, an rud ud*

d Is còir ràdhan co-ghniomhaireach de dh'ùine is de dh'aite a thathar a' meas mar aonadan a sgriobhadh le tàthan:

- *a-màireach, a-nis, a-nochd, a-raoir, a-rithist, am-bliadhna, an-ceartuair, an-dè, an-diugh, an-dràsta, an-earar, an-uiridh*
- *a-bhàn, a-bhos, an-àird, a-nall, a-nios, a-nuas, a-null*
- *a-chaoih, a-cheana, am-feast, a-mhàin, a-riamh*
- *a-mach, a-muigh, a-staigh, a-steach*

- e Is còir tàthan a chleachdadh anns na ràdhan co-ghniomhaireach a leanas:
- ▶ *an-ath-bhliadhna'*/*an-ath-bhliadhna*, *an-ath-oidhch'*, *an-ath-sreachdain*
- Ach, nuair a chleachdar iad mar ainmearan air leth, is còir an sgrìobhadh mar fhacail air leth, me
- ▶ *Bha an ath bhliadhna na b' fheàrr*
  - ▶ *Bhiodh an ath oidhche glè eadar-dhealaichte*
  - ▶ *Thòisich an ath sheachdain le gaoth is uisge*
- f Is còir roimhearan fillte le cuideam neo-thùsail a sgrìobhadh mar dhà fhacal:
- ▶ *a chum, am broinn, à measg, am measg, a rèir, a thaobh, os cionn, ri taobh*
- g Is còir *airson, carson agus ciamar* a sgrìobhadh mar aon fhacal, ach is còir *son/shon* ann an ràdhan mar *air a son fhèin* agus *air mo shon fhèin* a sgrìobhadh mar fhacail air leth. Ach nuair a tha *airson* air a ghiorrhachadh, is còir a litreachadh mar '*son*'.
- h Is còir facail a tha a' crìochnachadh leis an eileamaid **-eigin** a sgrìobhadh mar aon fhacal sa chumantas, eadhon nuair a tha 'riaghailt an litreachaidh' air a briseadh:
- ▶ *air choreigin, cuideigin, feareigin, latheigin, neacheigin, rudeigin, uaireigin*
- Ach is còir tàthan a chleachdadh san fhacal *tè-eigin* airson **ee** a sheachnad.

6 Asgairean agus beàrnan

a Cleachdar asgairean mar a leanas:

- ▶ riochdan den alt ro ainmear, me *a' ghealach*
- ▶ gnìomh-ainmearan a' tòiseachadh le connrag, me *a' falbh*
- ▶ an gniomhair *is* air a ghiorrhachadh, me *'s ann*, *'s dòcha*, *'s e*, *'s math*
- ▶ *bu* air a ghiorrhachadh, me *b' ann*, *b' e*, *b' fheàrr*
- ▶ *is/agus* air a ghiorrhachadh, me *cho luath 's a tha e, math 's gu bheil e*
- ▶ riochdairean ginideach air an giorrachadh, me *d' fhàinne, m' amhach*
- ▶ an dèidh *dh' san* tràth choileanta, me *dh'fhalbh, dh'ith*
- ▶ nuair a dh'atharraicheas an roimhear *do* gu a *dh' ro* fhuaimreagan, me *a dh'iarraidh, a dh'Uibhist*

b Cha chòir an t-asgair a chleachdadh anns na leanas:

- ▶ *gum faigh, gun creideadh, gur ann*
- ▶ *làrna-mhàireach, nuair*

c Cha chòir an t-asgair a chleachdadh ann an ràdhan ginideach, me

- ▶ *nam thaigh; na mo thaigh*
- ▶ *nad thaigh; na do thaigh*
- ▶ *na thaigh*
- ▶ *na taigh, na h-àite*
- ▶ *nar taigh; na ar taigh*
- ▶ *nur taigh; na ur taigh*
- ▶ *nan taighean, nam brògan*

d Cha chòir an t-asgair a chleachdadh ann an riochdan mar *ga*, me

▶ <i>gam thuigsinn; ga mo thuigsinn</i>	▶ <i>gar togail; ga ar togail</i>
▶ <i>gad chreidsinn; ga do chreidsinn</i>	▶ <i>gur leantainn; ga ur leantainn</i>
▶ <i>ga chluinntinn</i>	▶ <i>gan coinneachadh</i>
▶ <i>ga h-aithneachadh</i>	▶ <i>gam faicinn</i>

e Is còir mothachadh gu bheil beàrn daonnan às dèidh nan riochdan *a'*, *b'*, *d'* agus *m'*. Ach cha chòir beàrn a bhith às dèidh *dh'*.

Nuair a tha *an* no *am* air an giorrachadh gu *'n* agus *'m*, agus ainmear no riochdaire romhpa, is còir an sgrìobhadh mar fhacail air leth is beàrn fhàgail, me

- ▶ *a bheil thu 'm beachd?, bha an duine 'n dùil, tha mi 'n dòchas*

Is còir beàrn daonnan a bhith às dèidh *'s*, às bith dè a chiall, agus cha chòir a cheangal uair sam bith ris an ath fhacal, me

- ▶ *'s ann à Nis a tha mi*
- ▶ *'s e sin as fheàrr, 's mise a th' ann, 's dòcha gun tig iad*
- ▶ *mi fhìn 's tu fhèin, cho luath 's a chì mi e*

7 Freagarrachd fhuaimean agus facail-iasaid

Is còir facail no fuaimean a tha air an in-aonachadh ri Gàidhlig a sgrìobhadh mar a leanas:

- ▶ Faodar **CH** tùsail a riochdachadh le **se** no **te**: *seic, seòclaid, teans(a)/seansa*
- ▶ Faodar **J** tùsail a riochdachadh le **i**: *japan, lupatar*
- ▶ Faodar **J** cuideachd a riochdachadh le **s**: *seit-phléan* no le **d**: *dinichean*
- ▶ Faodar **K** tùsail a riochdachadh le **c**: *cileagram/cg, cilemeatair/km* (cleachdar km airson a bhith eadar-dhealaichte bho cm)
- ▶ Faodar **Q** tùsail a riochdachadh le **cu**: *cuaraidh, cuota*
- ▶ Faodar **V** tùsail a riochdachadh le **bh**: *bhana, Bhictòria*
- ▶ Faodar **W** tùsail a riochdachadh le **u(a)** no **u(e)**: *uàlras, uèir*
- ▶ Faodar **WH** tùsail a riochdachadh le **cu** no **chu**: *chuip, cuibheall, cuip*
- ▶ Faodar **X** tùsail a riochdachadh le **s**: *saidhleafòn*; faodar **X** ann am meadhan facail a riochdachadh le **gs**: *bogsa, tagsaidh*
- ▶ Faodar **Y** tùsail a riochdachadh le **gh** no **i**: *gheat, iogart, lorc*
- ▶ Faodar **Z** tùsail a riochdachadh le **s**: *sinc, sù/sutha*
- ▶ Is còir diophongan ann am facail leasaichte a bhith air an riochdachadh le **-dh**, chan ann le **-gh**: *baidhsagal, loidhne, soidhne, stoidhle*
- ▶ Is còir do **-ee** agus do **-y** aig deireadh facail a bhith air an riochdachadh le **(a)idh** no le **-idh**: *cofaidh, comadaidh, comataidh, poileasaidh, silidh, tofaidh*

- a Is còir na leanas a chleachdadhe airson a' ghníomhair 'bi'. Chithear cromagan far a bheil riochdan eile air a bheil cuideam. Tha stròc a' comharrachadh roghainn eile an lùib dualchainnt.

An tràth coileanta	<i>an robh?</i> <i>gun robh</i> <i>nach robh</i>
Pàirtear coileanta	<i>bhite/bhithist(e)</i>
Cùmhantach	<i>bhiodh, bhitheadh</i> <i>cha bhiodh, cha bhitheadh</i>
An tràth teachdail	<i>bidh, bitidh</i> <i>cha bhi</i> <i>am bi?</i> <i>... gum bi</i> <i>... nach bi</i> <i>a bhith</i>

- b Is còir na leanas a chleachdadhe airson ghníomhairean neo-riaghailteach. Chithear cromagan far a bheil riochdan eile suidhichte a rèir cuideim.

Freumh	Gníomh-ainmear	Dearbh-choileanta	Àicheadh-choileanta
<i>abair</i>	<i>ag ràdh/a' ràdh</i>	<i>thuirt, thubhaint</i>	<i>cha tuirt, cha tubhaint</i>
<i>beir (air)</i>	<i>a' breith</i>	<i>rug</i>	<i>cha do rug</i>
<i>cluinn</i>	<i>a' cluinntinn</i>	<i>chuala</i>	<i>cha chuala</i>
<i>dèan</i>	<i>a' dèanamh</i>	<i>rinn</i>	<i>cha do rinn</i>
<i>faic</i>	<i>a' faicinn</i>	<i>chunnaic</i>	<i>chan fhaca</i>
<i>faigh</i>	<i>a' faighinn</i>	<i>fhuair</i>	<i>cha d' fhuair</i>
<i>rach</i>	<i>a' dol</i>	<i>chaidh</i>	<i>cha deach</i>
<i>ruig</i>	<i>a' ruighinn</i>	<i>ràinig</i>	<i>cha do ràinig</i>
<i>thig</i>	<i>a' tighinn</i>	<i>thàinig</i>	<i>cha tàinig</i>
<i>thoir</i>	<i>a' toirt</i>	<i>thug</i>	<i>cha tug</i>

Is iad an fheadhainn le aon lide - *bidh, bhiodh, cha bhiodh* - as còir a chleachdadhe sa chumantas, agus *bitidh, bhitheadh, cha bhitheadh* a-mhàin airson cuideam a shealltainn.

Gabhar cuideachd ri roghainnean mar *a' ruigsinn, cha deachaidh, cha d' ràinig, chunna*.

- c Is còir na leanas a sgrìobhadhe airson a' ghníomhair *cuir*:

Freumh	Gníomh-ainmear	Dearbh-choileanta	Àicheadh-choileanta	Infinideach
<i>cuir</i>	<i>a' cur</i>	<i>chuir</i>	<i>cha do chuir</i>	<i>a chur</i>

- a) Faodaidh ràdhan roimhealach a bhith air an dèanamh le roimhear + alt + ainmear, me *bho + an + baile*, leis am faighear *bhon bhaile*. Gabhar cuideachd ri *bhon a' bhaile*. An seo shios tha am prionnsapal ceudna airson roimhearan eile.

<i>fo + an</i>	<i>fon taigh/fon an taigh</i>
<i>mu + an</i>	<i>mun bhòrd/mun a' bhòrd</i>
<i>ro + an</i>	<i>ron Nollaig/ron an Nollaig</i>
<i>tro + an</i>	<i>tron bhaile/tron a' bhaile</i>

Tha pàtran eadar-dhealaichte ann airson *leis agus ris*, oir cha ghabh iad an ceangal ris an alt airson falas ùr a dhèanamh, agus faodaidh dà ghnè den alt tighinn nan dèidh:

<i>leis + an</i>	<i>leis an duine, leis a' bhaile</i>
<i>ris + an</i>	<i>ris an duine, ris a' bhaile</i>

Chithear am pàtran ceudna le *anns*, ach gheibhear tuilleadh ghiorrachaidhean cuideachd:

<i>anns + an</i>	<i>anns an duine, anns a' bhaile</i>	<i>san duine, sa bhaile</i>
------------------	--------------------------------------	-----------------------------

Cuirear *dha agus dha/dhe* ann am mòran shuidheachaidhean an àite *do agus de*, agus mar thoradh air sin tha barrachd riochdan ann na chithear an seo shuas. Nuair a thig an t-alt nan dèidh tha iad uaireannan cuideachd air an sgriobhadh mar a chithear sa cheathramh colbh an seo shios.

<i>do + an</i>	<i>don bhaile/don a' bhaile</i>	<i>dha + an</i>	<i>dhan bhaile/dhan a' bhaile</i>
<i>de + an</i>	<i>den bhaile/den a' bhaile</i>	<i>dhe + an</i>	<i>dhen bhaile/dhen a' bhaile</i>

Uaireannan a thaobh *do + an*, chithear *dan bhaile* cuideachd.

Ro fhacail iolra agus *gach* chithear uaireannan *le agus ri* a thuilleadh air *leis agus ris*:

<i>le/leis na balaich</i>	<i>ri/ris gach tè</i>
---------------------------	-----------------------

Gabhar ris an dà riochd.

- b) Faodaidh ràdhan roimhealach eile a bhith air an dèanamh le roimhear + riochdaire ginideach + ainmear, me *do + mo + taigh*, leis am faighear *dom thaigh*. Gabhar cuideachd ri *dham thaigh*. Faodar na riochdan aonaichte a leanas a chleachdadadh, ged a ghabhar ri na riochdan air leth cuideachd:

Roimhear	Riochdaire ginideach	Riochd aonaichte
<i>do/dha</i>	<i>mo</i>	<i>dom/dham</i>
	<i>do</i>	<i>dod/dhad</i>
	<i>a (fir)</i>	<i>da/dha (a) thaigh</i>
	<i>a (boir)</i>	<i>da/dha (a) taigh</i>
	<i>ar</i>	<i>dor/dar/dhar</i>
	<i>ur</i>	<i>dur/dhur</i>
	<i>am</i>	<i>dom/dam/dham</i>
	<i>an</i>	<i>don/dan/dhan</i>

Roimhear	Riochdaire ginideach	Riochd aonaichte
<i>bho/o</i>	<i>mo</i>	<i>bhom/om</i>
	<i>do</i>	<i>bhod/od</i>
	<i>a (fir)</i>	<i>bho/o (a) thaigh</i>
	<i>a (boir)</i>	<i>bho/o (a) taigh</i>
	<i>ar</i>	<i>bhor/or</i>
	<i>ur</i>	<i>bhur</i>
	<i>am</i>	<i>bhom/om</i>
	<i>an</i>	<i>bhon/on</i>

C

Chithear am pàtran ceudna ann an riochdan aonaichte eile:

Roimhear	Riochdairean ginideach					
	<i>mo</i>	<i>do</i>	<i>a/a</i>	<i>ar</i>	<i>ur</i>	<i>an/am</i>
<i>de</i>	<i>dem</i>	<i>ded</i>	<i>de (a)</i>	<i>der</i>	<i>dur</i>	<i>den/dem</i>
	<i>dhem</i>	<i>dhed</i>	<i>dhe (a)</i>	<i>dher</i>	<i>dhur</i>	<i>dhen/dhem</i>
<i>fo</i>	<i>fom</i>	<i>fod</i>	<i>fo (a)</i>	<i>for</i>	<i>fur</i>	<i>fon/fom</i>
<i>gu</i>	<i>gum</i>	<i>gud</i>	<i>gu (a)</i>	<i>gar</i>	<i>gur</i>	<i>gun/gum</i>
<i>le</i>	<i>lem</i>	<i>led</i>	<i>le (a)</i>	<i>ler</i>	<i>lur</i>	<i>len/lem</i>
<i>ri</i>	<i>rim</i>	<i>rid</i>	<i>ri (a)</i>	<i>rir</i>	<i>rur</i>	<i>rin/rim</i>
<i>ro</i>	<i>rom</i>	<i>rod</i>	<i>ro (a)</i>	<i>ror</i>	<i>rur</i>	<i>ron/rom</i>
<i>tro</i>	<i>trom</i>	<i>trod</i>	<i>tro (a)</i>	<i>tror</i>	<i>trur</i>	<i>tron/trom</i>

d

Ach gabhar cuideachd ri na cruthan iomlan:

<i>bho do mhàthair</i>	<i>gu do sheanair</i>
<i>le bhur cead</i>	<i>ro ur bracaist</i>

Is iad na cruthan iomlan sa chìad phearsa agus san dàrna pearsa iolra:

<i>bho ar agus bho ur</i>	<i>le ar agus le ur</i>
<i>de/dhe ar agus de/dhe ur</i>	<i>ri ar agus ri ur</i>
<i>do/dha ar agus do/dha ur</i>	<i>ro ar agus ro ur</i>
<i>fo ar agus fo ur</i>	<i>tro ar agus tro ur</i>
<i>gu ar agus gu ur</i>	

e

Ann an iomadh àite thathar a' cleachdadadh *dha* an àite *do* mar roimhear cumanta ron alt, ged a thathar a' gleidheadh *do* far nach eil alt, me

- ▶ *dhan taigh, dhan a' bhùth, taing dhan Fhreastal, ach*
- ▶ *do thaigh mòr, do bhùth an arain, taing do Dhia*

Ach, ann an cuid de dh' àitean thathar a' cleachdadadh *dha* eadhon far nach eil alt idir, gu sònraighe còmhla ri ainmean. Anns na suidheachaidhean sin, cha chòir don ath fhacal a bhith air a shèimheachadh aig àm sam bith, me

- ▶ *dha seirbheis an Righ, dha Màiri, dha Seumas*

a Ainmean

Thatar a' gabhail ris gu bheil litreachadh fhacal a tha air an dèanamh suas le barrachd air aon ainmear ceangailte ri chèile na mheadhan air duilgheadasan, agus tha an stiùireadh a leanas ag amas air taic a thoirt seachad. Sa chumantas tha facail fhillte air an tàthanadh ma thatar gam meas mar aonad – mar eisimpleir, nam biodh buadhair gu gnàthach ro, no an dèidh, facail cheangailte agus nach biodh nan dèidh, me

- *an t-eadar-lion, brath-naidheachd, cùis-lagha, in-sheirbheis, làrach-lin, leabhar-latha, post-dealain, ro-ràdh*

Is còir do na facail àite, ball, bàta, ceann, clàr, còir, cùirt, culaidh, inneal, ionad, obair, rùm, seòmar, taigh agus uidheam a bhith air an leantainn le tàthan nuair a bhios iad ro ainmear eile a tha san tuiseal ghinideach, me

- *àite-fuirich, ball-maise, bàta-siùil, ceann-suidhe, clàr-gnothaich, còir-bhreith, cùirt-lagha, culaidh-thruais, inneal-nigheadaireachd, ionad-obrach, obair-làimhe, rùm-cadail, seòmar-ionnlaid, taigh-bidh, uidheam-spòrs*

Is còir le na facail a leanas, a' comharrachadh phearsachan no bhuidhnean – bean, buidheann, fear, luchd, neach, sgioba, tè – tàthan a bhith ann nuair a leanas ainmear cumanta iad, me

- *bean-taige, buidheann-obrach, fear-siubhail, luchd-eòlais, neach-gairm(e), sgioba-glanaidh, tè-labhairt*

Cuideachd leis an ro-leasachan *ban(a)* nuair a tha an cuideam air an dàrna lide, me

- *bana-phrionnsa, ban-Eadailteach, ban-s(h)einneedair*

Nuair a tha an cuideam air a' chiad lide, cha chòir tàthan a bhith ann, me

- *banabaidh, banacharaid, banacheard, banaltram*

Seach gur e ro-leasachan a tha ann am *ban*, tha e aocoltach ri *bean*, is cha bhi an tuiseal ginideach às dèidh *ban* uair sam bith. Cuideachd, is còir a bhith mothachail air an litreachadh *baintighearna*.

Bidh am pátran tàthanaidh ceudna a' tachairt nuair a thatar a' cleachdad air aon ainmear (coltach ri buadhair) mar ro-leasachan air ainmear eile nach eil san tuiseal ghinideach, le sèimheachadh far a bheil sin comasach, me

- *bròn-chluich, bun-sgoil, ceann-latha, sluagh-ghairm, speur-bhean*

Is còir a bhith mothachail cuideachd, nuair nach eil an dàrna ainmear (boireann no fireann) air a shèimheachadh san tuiseal ainmneach, gum faod e a bhith air a shèimheachadh ann an tuiseal eile nuair a leanas e roimhear agus an t-alt, me *anns an eachdraidh-bheatha, san taigh-sheinnse*

Cha chòir tàthan a thigheann às dèidh fhaclan mar *aithisg, comhairle, greis, iomairt, oifigeach, oifigear, òrdugh, plana, roinn*, me

- *aithisg comhairleachaidh, comhairle baile, iomairt coimhearsnachd, oifigeach/oifigear leasachaiddh, òrdugh cùirte, plana gniomh, roinn dealbhachaiddh*

Cha chòir tàthan a chleachdad air aon am facal no ann am facal às a dhèidh, me

- *Ball Pàrlamaid, bàta Mhalaig, bean Thormoid, Cùirt an t-Seisein, fear an taighe, obair na h-ola, rùm na cloinne, sgioba rugbaidh na h-Alba, taigh Dhòmhnaill*

A thaobh thiootalan no ainmeachaидh a tha a' тòiseachadh le litir mhòr, far a bheil an t-ainmear an dèidh tàthain sa chumantas air a sgriobhadh le litir mhòr seach gur e prìomh ainmear no tiotal a tha ann, is còir an litir mhòr a ghleidheadh an dèidh an tàthain, me

- (an t-)Ath-Leasachadh, lar-Chathraiche, Leas-Stiùiriche, (na) Meadhan-Aoisean

Is còir don ainmear an dèidh an tàthain a bhith a' тòiseachadh le litir bheag, me

- Ceann-cinnidh, Ceann-feadhna, Ceann-suidhe, (an) Co-fhlaitheas

Chan eil e comasach riaghailt dheimhinnte a thoirt seachad a thaobh am bu chòir ainmear a leanas ainmear boireann a bhith air a shèimheachadh (eadar gu bheil tàthanadh ann no nach eil), seach gu bheil mòran eisimpleirean ann far a bheil a leithid de dh'ainmear air a shèimheachadh agus mòran eisimpleirean far nach eil, me *bean-ghluine* agus *deise chlò*, ach *eachdraidh-beatha*.

b Buadhairean

Is còir tàthan a chleachdadhe far a bheil buadhair air a chur mar ro-leasachan air ainmear, me

- Àrd-Easbaig, ath-innse, beag-seagh, cruaidh-chàs, dubh-fhacal, lar-Cheann-suidhe, liath-reothadh, mòr-roinn, trom-lraighe

Chan eil sin a' beantainn ri buadhairean a bhithear a' cleachdadhe daonna ron ainmear: droch, fior, ioma/iomadh, priomh, seann, me

- droch shùil, fior dhuine, iomadh oidhche, (am) Priomh Mhinistear, seann sgeulachd

Is còir buadhair a thig ro buadhair eile a bhith daonna sgirobhete le tàthan, me

- fad-fhulangach, ioma-dhathach, iomadh-fhillte, làn-eòlach, uile-chumhachdach

Uaireannan chan eil seo buntainneach nuair a bhios cuideam air a' chiad lide:

- lagchuisseach, mòrchuisseach

Tha am pátran ceudna ga leantainn le buadhairean a thaobh cleachdadhe litrichean mòra agus litrichean beaga, me

- leth-Cheilteach, Gall-Ghàidhealach

c Co-ghniomhairean

Tha stiùireadh mu ràdhan co-ghniomhaireach ann an Earrann 5 (d).

Is còir mothachadh gur còir *an seo*, *an sin* agus *an siud* a litreachadh gun tàthan.

d A' cleachdadhe fèin agus fhèin

Tha tàthan daonna às dèidh an ro-leasachain *fèin*, me

- fèin-eòlas, fèin-mheas, fèin-mhothachail

Ach, is còir gun tig *fhèin* (agus *fhin* sa chiad phearsa) daonna às dèidh an ainmeir ris a bheil e a' beantainn, agus cha chòir dha a bhith le tàthan uair sam bith, me

- an duine fhèin, an duine seo fhèin, an taigh againn *fhin*, iad *fhèin*, mi *fhin*, Seumas *fhèin*

Faodar na riochdan *agaibh fhèin*, *sib' fhèin* msaa a chleachdadhe an àite *agaibh fhèin*, *sibh fhèin*, msaa airson sealltainn mar a thathar uaireannan gan ràdh.

a **Àireamhan**

Tha dà shiostam-cunntaidh ann an Gàidhlig – aon stèidhichte air ficheadan, am fear eile (a tha nas ùire, air adhbharan foghlaim) air deicheadan. Tha eisimpleirean den dà shiostam rim faotainn an seo shios:

Àireamh	Riochdan gnàthasach	Riochdan ùra
11	<i>aon-deug</i>	<i>aon-deug</i>
19	<i>naoi-deug</i>	<i>naoi-deug</i>
27	<i>seachd air fhichead</i>	<i>fichead 's a seachd</i>
29	<i>naoi air fhichead</i>	<i>fichead 's a naoi</i>
30	<i>deich air fhichead</i>	<i>trithead</i>
32	<i>dhà-dheug air fhichead</i>	<i>trithead 's a dhà</i>
40	<i>dà fhichead</i>	<i>ceathrad</i>
46	<i>dà fhichead 's a sia</i>	<i>ceathrad 's a sia</i>
50	<i>leth-cheud</i>	<i>caogad</i>
60	<i>tri fichead</i>	<i>seasgad</i>
70	<i>tri fichead 's a deich</i>	<i>seachdad</i>
80	<i>ceithir fichead</i>	<i>ochdad</i>
90	<i>ceithir fichead 's a deich</i>	<i>naochad</i>
135	<i>sia fichead 's a còig-deug/ ceud 's còig-deug air fhichead</i>	<i>ceud, trithead 's a còig</i>
50,000	<i>leth-cheud mile</i>	<i>caogad mile</i>
1,000,000	<i>millean</i>	<i>millean</i>
1,000,000,000	<i>billean</i>	<i>billean</i>

Tha àireamhan air an cleachdad le ainmearan mar seo:

seachd bliadhna deug
sia neach air fhichead/fichead neach 's a sia/fichead 's a sia neach
còig sgillinn deug air fhichead/trithead sgillinn 's a còig/trithead 's a còig sgillinn

Is còir do àireamhan a bhith a' ruith mar seo:

<i>a' chiad</i>	(1d)
<i>an dàrna/an dara</i>	(2na/ra)
<i>an treas/an treasamh/an tritheamh</i>	(3mh)
<i>an ceathramh</i>	(4mh)
<i>an còigeamh</i>	(5mh)
<i>an siathamh</i>	(6mh)
<i>an seachdamh</i>	(7mh)
<i>an t-ochdamh</i>	(8mh)
<i>an naoidheamh</i>	(9mh)
<i>an deicheamh</i>	(10mh)

Tha e an urra ri gnè an fhacail a bheil t- a' tighinn ro na h-àireamhan 6, 7, 8 agus 11, me *an seachdamh bogsa* (fireann), ach *an t-seachdamh bròg* (boireann).

b

Mìosan na bliadhna

Làn-rioichd	An riochd giorraichte	Làn-rioichd	An riochd giorraichte
<i>Am Faoilleach</i>	Faoi	<i>An t-luchar</i>	luch
<i>An Gearran</i>	Gear	<i>An Lùnastal</i>	Lùn
<i>Am Màrt</i>	Màrt	<i>An t-Sultain</i>	Sult
<i>An Giblean</i>	Gibl	<i>An Dàmhair</i>	Dàmh
<i>An Cèitean</i>	Cèit	<i>An t-Samhain</i>	Samh
<i>An t-Ògmhios</i>	Ògmh	<i>An Dùblachd</i>	Dùbh

c

Cinn-latha

Faoadar cinn-latha a sgriobhadh san iomlanachd, no a' cleachdadadh àireamhan, mar seo:

An seachdamh latha deug dhen Faoilleach

An ceathramh latha ficheadair fhichead dhen Ghearran

An 23mh den Mhàrt

23mh (An) Giblean

26 Cèitean

d

Làithean

Is còir làithean na seachdain a sgriobhadh mar a leanas:

Làn-rioichd	Riochd giorraichte
<i>Diluain</i>	Dil
<i>Dimàirt</i>	Dim
<i>Diciadain</i>	Dic
<i>Diardaoin</i>	Diar
<i>Dihaoine</i>	Dih
<i>Disathairne</i>	Dis
<i>Didòmhnaich</i>	Did
<i>Latha/Là na Sàbaid</i>	LnS

Tha amannan ann an làithean air an comharrachadh mar a leanas:

madainn Diluain

feasgar Dimàirt

feasgar na Sàbaid

Is còir ainmean oidhcheannan na seachdain a sgriobhadh:

Oidhche Luain

Oidhche Haoine

Oidhche Mhàirt

Oidhche Shathairne

Oidhche Chiadain

Oidhche Dhòmhnaich/Oidhche na Sàbaid

Oidhche Ardaoin/Oidhche Dhiardaoin

Gabhar ri riochdan mar *Oidhche Diluain* cuideachd.

e Sloinnidhean

Is còir sloinnidhean anns a bheil *Mac* agus *Nic* a sgrìobhadh mar aon fhacal, ach le litir mhòr aig toiseach na dàrna eileamaid:

- ▶ *MacAilein, MacCoinnich/MacChoinnich, MacDhòmhnaill, MacIlleMhaoil, NicIlleDhuinn, NicLeòid, NicThòmais*

Tha sloinnidhean anns a bheil an t-alt eadar-dhealaichte:

- ▶ *Mac a' Ghobhainn, Mac an Aba, Nic a' Phearsain*

f Ainmean àitean

Is còir do litreachadh ainmean àitean anns a bheil dà eileamaid no barrachd air dà eileamaid iad sin fhoillseachadh:

- ▶ *Ceann Loch Chille Chiarain, Dùn Èideann, Inbhir Nis, Obar Dheathain*

Ma tha eileamaid air fàs doilleir, is còir tàthan a chleachdad:

- ▶ *Earr-a-Ghàidheal*

Is còir an eileamaid dheireannach ann an ainmean bho -ey 'eilean' sa chànan Lochlannach a litreachadh -aigh no -eigh:

- ▶ *Barraigh, Beàrnaraigh, Èirisgeigh, Pabaigh, Sgalpaigh, Tarasaigh*

g Tiotalan pearsanta

Mnathan

Thatar a' moladh a' *Bh-uas* (giorrhachadh air a' *Bhean-uasa*) a chleachdad airson 'Miss', 'Ms' agus 'Mrs'. Thigeadh seo gu:

- ▶ *a' Bh-uas (Màiri) Chaimbeul, a' Bh-uas (Sine) Mhoireach, a' Bh-uas (Anna) NicDhòmhnaill*

Cha rachadh an t-alt a sgrìobhadh le litir mhòr ach a-mhàin ann an seòladh-puist, agus às dèidh roimheir nochdad an t-ainm mar a leanas:

- ▶ *aig a' Bh-uas (Màiri) Chaimbeul, aig a' Bh-uas (Sine) Mhoireach, aig a' Bh-uas (Anna) NicDhòmhnaill*
- ▶ *dhan Bh-uas Chaimbeul, dhan Bh-uas Mhoireach, dhan Bh-uas NicDhòmhnaill*

Dh'fhaodte tuiseal tabhartach a chomharrachadh an dà chuid san tiotal agus san ainm, me aig a' *Mhnaoi-uasail Chaimbeul/Mhoirich/NicDhòmhnaill*, ach is dòcha gum biodh sin na b' fhoirmeile na bhiodh a dhìth.

Ach, is còir tuiseal ginideach a chomharrachadh, agus bhiodh sin sgrìobhte mar *na M-uas* (giorrhachadh air *na Mnà-uasail/uaisle*):

- ▶ *nighean na M-uas C(h)aimbeil, nighean na M-uas M(h)oírich, nighean na M-uas NicDhòmhnaill*

Is e an riochd gun sèimheachadh a tha fior cheart, ach tha e nas coltaiche gur iad na riochdan sèimhichte mar *nighean na M-uas Chaimbeil* agus *nighean na M-uas Mhoirich* a gheibhearr. Is e an riochd ann a bhith a' bruidhinn ri cuideigin:

- ▶ *a Bh-uas Chaimbeul, a Bh-uas Mhoireach, a Bh-uas NicDhòmhnaill*

Nuair a dh'fheumar dèanamh soilleir gu bheil boireannach pòsta, thathar a' cleachdad a' *Bh-ph* (giorrhachadh air a' *Bhean-phòsta*) san aon dòigh ri a' *Bh-uas* an seo shuas. Is e *na M-p* (giorrhachadh air *na Mnà-pòsta*) an tuiseal ginideach.

- ▶ a' *Bh-ph Chaimbeul, a' Bh-ph Mhoireach, a' Bh-ph NicDhòmhnaill*
- ▶ aig a' *Bh-ph Chaimbeul, aig a' Bh-ph Mhoireach, aig a' Bh-ph NicDhòmhnaill*
- ▶ dhan *Bh-ph Chaimbeul, dhan Bh-ph Mhoireach, dhan Bh-ph NicDhòmhnaill*
- ▶ nighean na *M-p C(h)aimbeil, nighean na M-p M(h)oirich, nighean na M-p NicDhòmhnaill*

Faodar iad seo a chleachdad mar an ceudna:

- ▶ *Màiri, Bean Chaimbeil*
- ▶ *Sine, Bean Mhoirich*
- ▶ *Anna, Bean MhicDhòmhnaill*

Fir

Thathar a' moladh *Mgr* (giorrhachadh air *Maighstir*) a chleachdad. Is e *Mhgr* (giorrhachadh air *Mhaighstir*) an tuiseal ginideach. Bhiodh seo a' ciallachadh:

- ▶ *Mgr Caimbeul, Mgr MacDhòmhnaill, Mgr Moireach*
- ▶ aig *Mgr Caimbeul, aig Mgr MacDhòmhnaill, aig Mgr Moireach*
- ▶ do *Mhgr Caimbeul, do Mhgr MacDhòmhnaill, do Mhgr Moireach*
- ▶ mac *Mhgr Chaimbeul, mac Mhgr MhicDhòmhnaill, mac Mhgr Mhoirich*

Ann a bhith a' labhairt ri neach rachadh iad seo a chleachdad:

- ▶ *a Mhgr Chaimbeul, a Mhgr Mhoirich, a Mhgr MhicDhòmhnaill*

Riochd eile

Gheibhear cruth eile mar anns an eisimpleir *Màiri Chaimbeul, Uas* (giorrhachadh air *Uasal*, air a litreachadh le 'U' mhòr); *Sine Mhoireach, Uas; Anna NicDhòmhnaill, Uas; Seumas Caimbeul, Uas; Alasdair Moireach, Uas; Cailean MacDhòmhnaill, Uas*. Nuair a tha na h-ainmean air an in-fhilleadh san dòigh àbhaisteach, chan eil buaidh aig sin air *Uas*.

h

Geàrr-ainmean

Is còir geàrr-ainmean Gàidhlig, eadar-theangachaidhean nam measg, a sgriobhadh mar a leanas:

- ▶ *BP (Ball Pàrlamaid)*
- ▶ *BPA (Ball Pàrlamaid na h-Alba)*
- ▶ *BPE (Ball Pàrlamaid na h-Eòrpa)*
- ▶ *CnaG (Comunn na Gàidhlig)*
- ▶ *CNES (Comhairle nan Eilean Siar)*
- ▶ *SMO (Sabhal Mòr Òstaig)*

Ach, thathar tric a' fàgail gheàrr-ainmean nach buin don Ghàidhlig nan cruth tùsail, ged a dh'fhaodte na tiotalan iomlan a chleachdadh ann an Gàidhlig, me

- *BBC, NATO, SNH, SQA, UN, VAT*

Tha geàrr-ainmean buailteach do shèimheachadh àbhaisteach fhacal, me

- *aig a' BhBC, leis a' BhPA, oifis ChnaG*

i

Giorrachaidhean

Nuir a nochdas giorrachaidhean ann an cruth Gàidhlig, thathar gan sgrìobhadh mar a leanas:

- *àir*. (àireamh), *An t-Oll* (An t-Ollamh), *An t-Urr* (An t-Urramach), *cg* (cileagram),
An Dr (Dotair: lighiche agus sgoilear), *km* (cileameatair), *me* (mar eisimpleir), *Mgr* (Athair Urramach), *msaa* (mar sin air adhart), *td* (taobh-duilleig), *tdd* (taobhan-duilleig)

